

MUCH WITHOUT MANY

Nicolás Lamas, Xie Lei, Benoît Maire, Théo Massoulier, Jorge Méndez Blake,
Chaim van Luit, Wouter Venema

3 september - 24 oktober 2020

Much without many is een tentoonstelling die veel uitdrukt zonder veel te tonen. Het zijn zeven stemmen uit Nederland, Frankrijk, Peru, Mexico en China, die samen de periode bevragen die we momenteel beleven. Is het niet beter om, met weinig ijkpunten om zich te oriënteren en zonder afstand te kunnen nemen, ons tot kunstenaars te richten om duidelijkheid te krijgen?

Het uitgangspunt was niet om alomvattend te zijn of om de sanitaire, economische en sociale crisissen en het politiek beheer op directe wijze te benaderen, maar om deze periode van verandering te begrijpen. De samengebrachte werken wakkeren deze bevraging aan in een polyfone coherentie.

De Covid-19 pandemie dompelt de wereld onder in chaos en brengt lijden en rouw met zich mee, maar kan ook benaderd worden als een uitnodiging om nieuwe samenlevingsvormen te beschouwen. Het virus herinnert ons aan het belang van de sterfelijkheid, doet nadenken over onze verhouding tot de economie en nodigt ons uit om de verschillende relaties van onderlinge afhankelijkheid tussen de mens en zijn omgeving in acht te nemen.

In de **rechterzaal** zijn werken verenigd die de grimmigheid van deze crisis oproepen. De overlijdens, de quarantaine, het afstand houden en de onzichtbare muren (hygiënische, douane, identitaire) die tussen elk van ons werden opgetrokken. **Jorge Méndez Blake** brengt verschillende werken die de notie van scheiding beschrijven (*Dividing Walls Project, Two Walls, Balcony*), terwijl **Chaim van Luit** speelt met de woorden *STAR* en *STARVE* (van honger omkomen). **Nicolás Lamas** brengt ons een apocalyptische visie met onze wereld die tot stof is vergaan (*World Atlas*). Door de pagina's van een oud exemplaar van National Geographic uit te scheuren, brengt hij verzorgend personeel en een verwijzing naar de ruimte samen (cf. de lancering van de eerste bewoonde vlucht van SpaceX in mei). Verschillende werken verwijzen naar de pers, de ambiguïteit van statistieken en de vervorming van de medische berichtgeving die tot een zekere hysterie leidde. Het is moeilijk om te weten wie te geloven van de specialisten, die verschillende standpunten ontwikkelden ten koste van een verward publiek. Het werk *Image du futur actuel* van **Benoît Maire**, dat geïnstalleerd is tussen de twee zalen, vat vrij goed de schizofrene situatie samen in dewelke we ons bevinden.

Deze crisis is brutaal, haar contouren zijn nog niet afgetekend. Wat zeker is, is dat onze levensstijl in vraag wordt gesteld. De homo oeconomicus heeft op zijn grondvesten gedaverd met de globale stagnatie van talrijke activiteiten waarvan men nooit had gedacht ze van de ene dag op de andere tot stilstand konden komen. Dat de wereld is vertraagd, haar frenetische consumptiedrang heeft kunnen opschorten, toont aan dat het mogelijk is. Er is een omvangrijke en globale capaciteit tot snelle verandering. Ze zal diepe en duurzame sporen nalaten, maar het is mogelijk. De vooruitgang waarin de moderniteit ons gevraagd heeft te geloven is aan de horizon verdwenen. De bevragingen die sinds een aantal jaren gesteld worden door denkers en wetenschappers die werken rond de klimaatverandering en de gevolgen van het delven van grondstoffen, hebben conceptuele constructies uitgewerkt die vandaag onder een nieuwe blik kunnen beschouwd worden. De actiepistes om te komen tot een economische antropologie van de duurzaamheid vermenigvuldigen zich.

Maar zoals men in de **linkerzaal** kan zien, is de hand van de mensheid overal (**Wouter Venema**), de industrie palmt de natuur in of ontregelt deze (Lamas) en levende wezens worden voortdurend gemanipuleerd (**Théo Massoulier**). Hoe kan men nieuwe verbanden vinden met andere vormen van leven zonder daarbij hun uitsterven te versnellen (**Lamas**)? Hoe kan men een wereld

opnieuw samenstellen met bestaande elementen (Venema)? Het is absoluut noodzakelijk om te onthouden wat ons is overkomen en vrede te nemen met de complexiteit van deze fenomenen om nieuwe manieren te vinden om te produceren, consumeren, financieren en handel te drijven.

Dit draagt een risico met zich mee, dwalingen en sociale spanningen. De toekomst is precair en de mensheid lijkt gedwongen te worden om te leven zonder zekerheden, om zich te vinden in een wereld die problematisch is geworden, waar geen enkele autoriteit de macht nog heeft om te leiden, maar waar we moeten leren om samen zin te geven.

Opbouwen met wat ons gegeven is. Opbouwen door wat niet bij elkaar past samen te brengen om een wereld te creëren. De vindingrijkheid van deze opbouw is cruciaal.

Anthropic Combinations of Entropic Elements/2020/5G, de elegante constructies van **Théo Massoulier** tonen heterogene elementen (mineralen, planten, electronica) en dompelen ons onder in een futuristische wereld. Het hybride staat centraal in onze hedendaagse samenleving. Deze constructies lijken uit laboratoria van bio-ingenieurs te komen, ze zijn precies en chirurgisch maar weerspiegelen ondanks alles hersenspinsels. De bewerkingen van Massoulier, tegelijk verontrustend en leuk, dragen bepaalde vraagstellingen van de wereld van morgen in zich.

Talrijke onderzoekers stellen de afwezigheid vast van een gedeelde wereld en zelfs de moeilijkheid om te komen tot een gemeenschappelijke beschrijving van de wereld. Het nodigt uit tot een bewustwording van onze gemeenschappelijke kwetsbaarheid en tot het ontdekken welk gebied bewoonbaar is en met wie het te delen (Bruno Latour, *Où atterrir ?*).

Hebben we geen nood aan visionairen om ons te leiden? Zij die met een brandende blik (**Xie Lei**) helpen om in de duisternis te zien. De werken die getoond worden in de **achterste ruimte** lichten elk op hun manier op. **Chaim van Luit** onthult ons een denkbeeldige melkweg die bestaat uit Romeinse muntstukken die hij vond onder de grond en vervolgens op een lichtgevoelig doek plaatste. **Xie Lei** toont ons een man in vuur en vlam en **Benoît Maire** roept kindertijd en geometrie op om een nieuwe wereld samen te stellen. Zijn *Château* laat geologische tijd (ammoniet) en menselijke tijd (foto-objectief) in dialoog gaan met elkaar, terwijl **Nicolás Lamas** *The Light of the past* tussen twee marmerblokken perst om een monoliet met een mysterieuze kracht te creëren. **Wouter Venema** associeert in *Burning Oleander* geblazen glas in de vorm van een vlam met een papieren oleandertak waarvan de giftigheid fataal kan zijn. Tot slot neemt, in een optimistisch gebaar, de boom van **Xie Lei** plaats met bloemen, vruchten, fallussen als symbool van vruchtbaarheid en welvaart. Dit schilderij zou een mooie illustratie kunnen zijn van de verbondenheid waaraan de mens nood heeft om efficiënt te zijn. We leven in onderlinge afhankelijkheid, we zijn sociale wezens, hebben de noodzaak om elkaar te zien, aan te raken, te praten.

We zijn het ontleerd om ons te verwonderen over het leven. We hebben onze natuurlijke omgeving neergehaald, vernederd en gedevaloriseerd. Verandering is noodzakelijk, maar vraagt om een collectief engagement. **Jorge Méndez Blake** toont in de **wunderkamer** een neon *SANS REVOLTE*, de twee laatste woorden die door Albert Camus geschreven werden in een onafgewerkte roman voor zijn overlijden. De neon kan gelezen worden in al zijn ambiguïteit (moet men leven zonder opstand of kan men niet veranderen zonder opstand?). Hoewel elke individuele actie zijn belang heeft, kan enkel het samenbrengen van wilskracht een systeem veranderen. Desondanks heeft elk individueel handelen zijn kracht. Méndez Blake herinnert hieraan met zijn interpretatie van *Bartleby the scrivener* die onvermoeibaar «I would prefer not to» herhaalt en zo een goed geolied administratief systeem paralyseert. Fantastisch politiek gebaar dat niets lijkt voor te stellen. Het is dan ook geen toeval dat de *Occupy Wall Street* beweging dit personage recupereerde, dat door Herman Melville in 1853 tot leven werd gebracht als symbool voor de weigering van een voor velen onhoudbare economische situatie. Een virus dat zich van individu tot individu verspreidt om uiteindelijk een globale weerslag te hebben, is een mooi beeld om te begrijpen hoe een idee zich van de één op de ander kan verspreiden, zoals een virus, en uiteindelijk een reëel effect kan hebben. Kleine bijna onzichtbare bewegingen kunnen mits volharding het geweten doen wankelen en onthullen dat er iets van belang is. De reis zal misschien lang zijn, maar als men vreugde als brandstof neemt, zal ze herbronnend zijn.

Kunstenaars, we hebben nood aan verhalen en mythes !